Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 30ής Μαΐου 2013*

«Χώρος ελευθερίας ασφάλειας και δικαιοσύνης — Οδηγία 2008/115/ΕΚ — Κοινοί κανόνες και διαδικασίες για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών — Δυνατότητα εφαρμογής στους αιτούντες άσυλο — Δυνατότητα συνεχίσεως της κρατήσεως υπηκόου τρίτης χώρας μετά την υποβολή αιτήσεως χορηγήσεως ασύλου»

Στην υπόθεση C-534/11,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Nejvyšší správní soud (Τσεχική Δημοκρατία) με απόφαση της 22ας Σεπτεμβρίου 2011, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 20 Οκτωβρίου 2011, στο πλαίσιο της δίκης

Mehmet Arslan

κατά

Policie ČR, Krajské ředitelství policie Ústeckého kraje, odbor cizinecké policie,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Ilešič (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, E. Jarašiūnas, A. Ó Caoimh, C. Toader και C. G. Fernlund, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Wathelet

γραμματέας: M. Aleksejev, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 7ης Νοεμβρίου 2012,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Smolek και J. Vláčil,

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον N. Graf Vitzthum,

— η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους G. De Bergues και S. Menez,

— η Σλοβακική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την B. Ricziová,

— η Ελβετική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον D. Klingele,

* Γλώσσα διαδικασίας: η τσεχική.

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις M. Κοντού-Durande και M. Šimerdová,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 31ης Ιανουαρίου 2013,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών (ΕΕ L 348, σ. 98), σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη 9 αυτής.

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του M. Arslan, Τούρκου υπηκόου ο οποίος συνελήφθη και τέθηκε υπό κράτηση στην Τσεχική Δημοκρατία με σκοπό τη διοικητική απομάκρυνσή του και ο οποίος, κατά την κράτησή του αυτή, υπέβαλε αίτηση διεθνούς προστασίας, κατ' εφαρμογή της εθνικής νομοθεσίας περί ασύλου, στην Policie ČR, Krajské ředitelství policie Ústeckého kraje, odbor cizinecké policie (αστυνομία της Τσεχικής Δημοκρατίας, περιφερειακή διεύθυνση της περιφέρειας Ústí, τμήμα αλλοδαπών), σχετικά με την απόφαση της τελευταίας αυτής, της 25ης Μαρτίου 2011, να παρατείνει την αρχική κράτηση των 60 ημερών για επιπλέον χρόνο 120 ημερών.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 2008/115

3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 2, 4, 8, 9 και 16 της οδηγίας 2008/115 ορίζουν τα εξής:

«(2) Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο [...] ζήτησε την καθιέρωση μιας αποτελεσματικής πολιτικής απομάκρυνσης και επαναπατρισμού, με βάση κοινούς κανόνες, ώστε οι ενδιαφερόμενοι να επιστρέφουν με ανθρώπινους όρους και με πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειάς τους.

[...]

(4) Θα πρέπει να θεσπισθούν σαφείς, διαφανείς και δίκαιοι κανόνες για τη χάραξη μιας αποτελεσματικής πολιτικής περί επιστροφής, απαραίτητο στοιχείο για την καλή διαχείριση της μεταναστευτικής πολιτικής.

[...]

(8) Αναγνωρίζεται ότι είναι νόμιμο τα κράτη μέλη να επιστρέφουν τους παρανόμως διαμένοντες υπηκόους τρίτων χωρών, υπό την προϋπόθεση ότι εφαρμόζονται δίκαια και αποτελεσματικά συστήματα ασύλου, τα οποία τηρούν πλήρως την αρχή της μη επαναπροώθησης.

(9) Σύμφωνα με την [οδηγία 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου, της 1ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα (ΕΕ L 326, σ. 13)], υπήκοος τρίτης χώρας ο οποίος έχει υποβάλει αίτηση για άσυλο σε ένα κράτος μέλος δεν θα πρέπει να θεωρείται ότι διαμένει παράνομα στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους μέχρι να εκδοθεί απόφαση που να απορρίπτει την αίτηση, ή απόφαση που να του/της στερεί το δικαίωμα να διαμείνει ως αιτών άσυλο.

[...]

(16) Η χρήση της κράτησης με σκοπό την απομάκρυνση θα πρέπει να είναι περιορισμένη και να υπόκειται στην αρχή της αναλογικότητας όσον αφορά τα χρησιμοποιούμενα μέσα και τους επιδιωκόμενους στόχους. Η κράτηση δικαιολογείται μόνο για την προετοιμασία της επιστροφής ή για την εκτέλεση της διαδικασίας απομάκρυνσης και εφόσον δεν αρκεί η εφαρμογή λιγότερο αναγκαστικών μέτρων.»

4 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2008/115, με τίτλο «Αντικείμενο», προβλέπει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία θεσπίζει τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες που εφαρμόζουν τα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών, σύμφωνα με τα θεμελιώδη δικαιώματα, ως γενικές αρχές του κοινοτικού και του διεθνούς δικαίου, συμπεριλαμβανομένων των υποχρεώσεων προστασίας των προσφύγων και των υποχρεώσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα.»

5 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, με τίτλο «Πεδίο εφαρμογής», ορίζει ότι:

«Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στους παρανόμως διαμένοντες στο έδαφος κράτους μέλους υπηκόους τρίτης χώρας.»

6 Το άρθρο 3, σημείο 2, της εν λόγω οδηγίας ορίζει την έννοια της «παράνομης παραμονής» ως την «παρουσία στο έδαφος κράτους μέλους υπηκόου τρίτης χώρας που δεν πληροί, ή δεν πληροί πλέον, τις προϋποθέσεις [...] εισόδου, παραμονής ή διαμονής στο εν λόγω κράτος μέλος».

7 Το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115 ορίζει ότι «τα κράτη μέλη εκδίδουν απόφαση επιστροφής για υπηκόους τρίτης χώρας που διαμένουν παράνομα στο έδαφός τους [...]».

8 Κατά το άρθρο 15 της εν λόγω οδηγίας:

«1. Εκτός εάν στη συγκεκριμένη περίπτωση δύνανται να εφαρμοσθούν αποτελεσματικά άλλα επαρκή αλλά λιγότερο αναγκαστικά μέτρα, τα κράτη μέλη μπορούν να θέτουν απλώς υπό κράτηση υπήκοο τρίτης χώρας υποκείμενο σε διαδικασίες επιστροφής, για την προετοιμασία της επιστροφής και/ή τη διεκπεραίωση της διαδικασίας απομάκρυνσης, ιδίως όταν:

α) υπάρχει κίνδυνος διαφυγής, ή

β) ο συγκεκριμένος υπήκοος τρίτης χώρας αποφεύγει ή παρεμποδίζει την προετοιμασία της επιστροφής ή τη διαδικασία απομάκρυνσης.

Οιαδήποτε κράτηση έχει τη μικρότερη δυνατή διάρκεια και διατηρείται μόνο καθόσον χρόνο η διαδικασία απομάκρυνσης εξελίσσεται και εκτελείται με τη δέουσα επιμέλεια.

[...]

4. Οσάκις καθίσταται πρόδηλο ότι δεν υφίσταται πλέον λογικά προοπτική απομάκρυνσης για νομικούς ή άλλους λόγους ή όταν παύουν να ισχύουν οι όροι της παραγράφου 1, η κράτηση παύει να δικαιολογείται και το συγκεκριμένο πρόσωπο απολύεται αμέσως.

5. Η κράτηση εξακολουθεί καθ' όλη τη χρονική περίοδο κατά την οποία πληρούνται οι όροι της παραγράφου 1 και είναι αναγκαία για να διασφαλισθεί η επιτυχής απομάκρυνση. Κάθε κράτος μέλος καθορίζει περιορισμένη περίοδο κράτησης, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει το εξάμηνο.

6. Τα κράτη μέλη δεν μπορούν να παρατείνουν το χρονικό διάστημα που αναφέρεται στην παράγραφο 5 παρά μόνο για περιορισμένο χρόνο που δεν υπερβαίνει τους δώδεκα μήνες σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο σε περιπτώσεις κατά τις οποίες, παρ' όλες τις εύλογες προσπάθειές τους, η επιχείρηση απομάκρυνσης είναι πιθανόν να διαρκέσει περισσότερο επειδή:

α) ο συγκεκριμένος υπήκοος της τρίτης χώρας αρνείται να συνεργασθεί, ή

β) καθυστερεί η λήψη αναγκαίων εγγράφων από τρίτες χώρες.»

Η οδηγία 2005/85

9 Η οδηγία 2005/85 αποσκοπεί, σύμφωνα με το άρθρο της 1, στη θέσπιση ελάχιστων προδιαγραφών για τις διαδικασίες διά των οποίων τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα. Διέπει βασικά την κατάθεση των αιτήσεων ασύλου, τη διαδικασία επεξεργασίας των αιτήσεων αυτών και τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των αιτούντων άσυλο.

10 Το άρθρο 2 της οδηγίας αυτής προβλέπει μεταξύ άλλων ότι, για τους σκοπούς αυτής, νοούνται ως:

«[...]

β) "αίτηση ή αίτηση ασύλου": η αίτηση την οποία υποβάλλει υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής, η οποία μπορεί να θεωρηθεί ως αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας από κράτος μέλος σύμφωνα με τη [Σύμβαση σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων, που υπογράφηκε στη Γενεύη στις 28 Ιουλίου 1951 (*Recueil des traités des Nations unies,* τόμος 189, σ. 150, τεύχος 2545) (1954)]. Κάθε αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας τεκμαίρεται ως αίτηση ασύλου εκτός εάν ο ενδιαφερόμενος ζητεί ρητά άλλο είδος προστασίας που μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο χωριστής αίτησης·

γ) "αιτών ή αιτών άσυλο": υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής που έχει υποβάλει αίτηση ασύλου επί της οποίας δεν έχει εκδοθεί ακόμη τελεσίδικη απόφαση·

δ) "τελεσίδικη απόφαση": η απόφαση που ορίζει κατά πόσον ο υπήκοος τρίτης χώρας ή ο ανιθαγενής αναγνωρίζεται ως πρόσφυγας [...] και δεν υπόκειται πλέον σε άσκηση ένδικου μέσου στο πλαίσιο του κεφαλαίου V της παρούσας οδηγίας, ασχέτως εάν με την άσκηση τέτοιου ένδικου μέσου οι αιτούντες αποκτούν τη δυνατότητα να παραμένουν στα εν λόγω κράτη μέλη μέχρις ότου εκδοθεί η σχετική απόφαση, με την επιφύλαξη του παραρτήματος ΙΙΙ της παρούσας οδηγίας·

ε) "αποφαινόμενη αρχή": κάθε οιονεί δικαστική ή διοικητική αρχή κράτους μέλους υπεύθυνη για την εξέταση των αιτήσεων ασύλου και αρμόδια για τη λήψη αποφάσεων πρωτοβαθμίως στις εν λόγω υποθέσεις, με την επιφύλαξη του παραρτήματος Ι·

[...]

ια) "παραμονή στο κράτος μέλος": η παραμονή στο έδαφος, περιλαμβανομένων των συνόρων, ή στις ζώνες διέλευσης του κράτους μέλους στο οποίο υπεβλήθη ή εξετάζεται η αίτηση ασύλου.»

11 Το άρθρο 7 της εν λόγω οδηγίας προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Στους αιτούντες επιτρέπεται να παραμείνουν στο κράτος μέλος, αποκλειστικά για το σκοπό της διαδικασίας, μέχρις ότου η αποφαινόμενη αρχή λάβει την απόφασή της σύμφωνα με τις πρωτοβάθμιες διαδικασίες που ορίζονται στο κεφάλαιο ΙΙΙ. Το δικαίωμα παραμονής δεν θεμελιώνει δικαίωμα για χορήγηση άδειας διαμονής.

2. Τα κράτη μέλη μπορούν να δεχθούν εξαίρεση μόνον όταν, σύμφωνα με τα άρθρα 32 και 34, μια μεταγενέστερη αίτηση δεν θα εξετασθεί περαιτέρω ή όταν προτίθενται να παραδώσουν ή να εκδώσουν, ανάλογα με την περίπτωση, ένα πρόσωπο είτε σε άλλο κράτος μέλος δυνάμει υποχρεώσεων στο πλαίσιο ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως ή άλλως [6], είτε σε τρίτη χώρα ή, τέλος, σε διεθνή ποινικά δικαστήρια.»

12 Το άρθρο 18 της ίδιας οδηγίας ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη δεν υποβάλλουν σε κράτηση ένα πρόσωπο για το λόγο και μόνο ότι ζητεί άσυλο.

2. Όταν υποβάλλουν έναν αιτούντα άσυλο σε κράτηση, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε να υπάρχει η δυνατότητα ταχείας δικαστικής επανεξέτασης.»

13 Το άρθρο 23, παράγραφος 4, της οδηγίας 2005/85 προβλέπει τα εξής:

«Επιπλέον, τα κράτη μέλη μπορούν να ορίσουν ότι μια διαδικασία εξέτασης [...] μπορεί να λάβει προτεραιότητα ή να επιταχυνθεί εφόσον:

[...]

ι) ο αιτών υποβάλει την αίτηση μόνο για να καθυστερήσει ή να εμποδίσει την εκτέλεση προγενέστερης ή επικείμενης απόφασης που θα οδηγούσε στην απομάκρυνσή του [...]

[...]».

14 Το άρθρο 39, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να παρέχουν στους αιτούντες άσυλο το δικαίωμα αποτελεσματικής ένδικης προσφυγής. Η παράγραφος 3 της οδηγίας αυτής έχει ως εξής:

«Τα κράτη μέλη θεσπίζουν εφόσον απαιτείται διατάξεις σύμφωνα με τις διεθνείς υποχρεώσεις τους όσον αφορά:

α) το κατά πόσον η άσκηση προσφυγής σύμφωνα με την παράγραφο 1 επιτρέπει στον αιτούντα να παραμείνει στο οικείο κράτος μέλος καθ' όσο διάστημα εκκρεμεί·

β) τη δυνατότητα να ζητηθούν ασφαλιστικά μέτρα ή μέτρα προστασίας όταν η προσφυγή σύμφωνα με την παράγραφο 1 δεν επιτρέπει στον αιτούντα να παραμείνει στο οικείο κράτος μέλος καθ' όσο διάστημα εκκρεμεί [...].

[...]»

Η οδηγία 2003/9

15 Η οδηγία 2003/9/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιανουαρίου 2003, σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στα κράτη μέλη (ΕΕ L 31, σ. 18), καθορίζει μεταξύ άλλων τις προϋποθέσεις διαμονής και κυκλοφορίας των αιτούντων άσυλο. Το άρθρο 7 της οδηγίας αυτής ορίζει τα εξής:

«1. Οι αιτούντες άσυλο μπορούν να κυκλοφορούν ελεύθερα στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής ή στην περιοχή την οποία τους ορίζει αυτό το κράτος μέλος. Η οριζόμενη περιοχή δεν θίγει την αναπαλλοτρίωτη σφαίρα της ιδιωτικής ζωής και αφήνει αρκετά περιθώρια για την εξασφάλιση της πρόσβασης σε όλα τα πλεονεκτήματα στο πλαίσιο της παρούσας οδηγίας.

2. Τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίζουν σχετικά με τη διαμονή του αιτούντος άσυλο, για λόγους δημόσιου συμφέροντος, δημόσιας τάξης ή, όταν είναι αναγκαίο, για την ταχεία επεξεργασία και την αποτελεσματική παρακολούθηση της αίτησής του/της.

3. Τα κράτη μέλη μπορούν, εφόσον κρίνεται αναγκαίο, παραδείγματος χάριν εάν το επιτάσσει η νομοθεσία ή η δημόσια τάξη, να περιορίζουν τον αιτούντα άσυλο σε συγκεκριμένο τόπο, σύμφωνα με το εθνικό τους δίκαιο.

[…]»

16 Κατά το άρθρο 21, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής:

«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι απορριπτικές αποφάσεις όσον αφορά την παροχή πλεονεκτημάτων κατ' εφαρμογή της παρούσας οδηγίας ή οι αποφάσεις που λαμβάνονται κατ' εφαρμογή του άρθρου 7, οι οποίες θίγουν ατομικά τους αιτούντες άσυλο, να μπορούν να προσβάλλονται με τις διαδικασίες που προβλέπει το εθνικό δίκαιο. Στον τελευταίο βαθμό τουλάχιστον χορηγείται η δυνατότητα προσφυγής ή επανεξέτασης ενώπιον δικαστικής αρχής.»

Το τσεχικό δίκαιο

17 Η οδηγία 2008/115 μεταφέρθηκε στο τσεχικό δίκαιο κυρίως με την τροποποίηση του νόμου 326/1999 περί διαμονής των αλλοδαπών στο έδαφος της Τσεχικής Δημοκρατίας (στο εξής: νόμος 326/1999).

18 Βάσει του άρθρου 124, παράγραφος 1, του νόμου 326/1999, η αστυνομία «δύναται να θέσει υπό κράτηση αλλοδαπό ηλικίας άνω των 15 ετών στον οποίο έχει κοινοποιηθεί η κίνηση διαδικασίας διοικητικής απομακρύνσεώς του και κατά του οποίου έχει ήδη εκδοθεί οριστική απόφαση διοικητικής απομακρύνσεώς του ή εις βάρος του οποίου άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξέδωσε πράξη απαγορευτική της εισόδου, η οποία ισχύει για το σύνολο του εδάφους των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η δε λήψη ειδικών μέτρων για τους σκοπούς της οικειοθελούς αναχωρήσεώς του δεν αρκεί», και εφόσον πληρούται τουλάχιστον μία από τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στα στοιχεία b και e της εν λόγω διατάξεως, ήτοι το να «υφίσταται κίνδυνος ο αλλοδαπός να παρεμποδίσει ή να δυσχεράνει την εκτέλεση της περί διοικητικής απομακρύνσεως αποφάσεως» ή να «είναι καταχωρισμένος στο Σύστημα Πληροφοριών των συμβαλλομένων μερών».

19 Κατά το άρθρο 125, παράγραφος 1, του νόμου αυτού, η διάρκεια της κρατήσεως δεν δύναται, κατ' αρχήν, να υπερβεί τις 180 ημέρες.

20 Το άρθρο 127 του εν λόγω νόμου ορίζει τα εξής:

«1. Η θέση υπό κράτηση πρέπει να τερματίζεται αμελλητί

a) μετά την εξάλειψη των λόγων της κρατήσεως,

[...]

d) εφόσον χορηγηθεί στον αλλοδαπό άσυλο ή επικουρική προστασία, ή

e) εφόσον χορηγηθεί στον αλλοδαπό άδεια διαμονής μακράς διάρκειας για λόγους προστασίας του εντός της επικράτειας.

2. Η υποβολή αιτήσεως παροχής διεθνούς προστασίας κατά τη διάρκεια της κρατήσεως δεν συνιστά λόγο τερματισμού της.»

21 Η οδηγία 2005/85 μεταφέρθηκε στο τσεχικό δίκαιο κυρίως με την τροποποίηση του νόμου 325/1999 περί ασύλου. Το άρθρο 85a του νόμου αυτού προβλέπει τα εξής:

«1) Η δήλωση που πραγματοποιείται για την παροχή διεθνούς προστασίας συνεπάγεται τη λήξη ισχύος της θεωρήσεως μακράς διάρκειας ή της άδειας διαμονής μακράς διάρκειας που χορηγήθηκε κατ' εφαρμογήν της ειδικής εφαρμοστέας νομοθεσίας.

2) Το νομικό καθεστώς του αλλοδαπού το οποίο απορρέει από τη θέση του υπό κράτηση σε κέντρο κρατήσεως δεν θίγεται από ενδεχόμενη δήλωση πραγματοποιούμενη για την παροχή διεθνούς προστασίας ή από ενδεχόμενη υποβολή αιτήσεως παροχής διεθνούς προστασίας (άρθρο 10).

3) Ο αλλοδαπός ο οποίος προέβη σε δήλωση με σκοπό την παροχή διεθνούς προστασίας ή υπέβαλε αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας υποχρεούται, υπό την επιφύλαξη της τηρήσεως των προϋποθέσεων που προβλέπονται στην εφαρμοστέα ειδική νομοθεσία, να παραμείνει στο κέντρο κρατήσεως.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

22 Την 1η Φεβρουαρίου 2011, ο M. Arslan συνελήφθη από περίπολο της τσεχικής αστυνομίας και τέθηκε υπό κράτηση. Στις 2 Φεβρουαρίου 2011 εκδόθηκε κατ' αυτού απόφαση περί απομακρύνσεως.

23 Με απόφαση της 8ης Φεβρουαρίου 2011, η διάρκεια της κρατήσεως του M. Arslan καθορίσθηκε σε 60 ημέρες με το αιτιολογικό, μεταξύ άλλων, ότι, λαμβανομένης υπόψη της συμπεριφοράς του κατά το παρελθόν, μπορούσε να τεκμαρθεί ότι θα παρεμπόδιζε την εκτέλεση της αποφάσεως περί απομακρύνσεώς του. Η απόφαση αυτή ανέφερε ότι ο ενδιαφερόμενος είχε εισέλθει παρανόμως στον χώρο Σένγκεν, για να αποφύγει τους συνοριακούς ελέγχους, και είχε διαμείνει διαδοχικώς στην Αυστρία και στην Τσεχική Δημοκρατία χωρίς ταξιδιωτικά έγγραφα ούτε θεώρηση. Επιπλέον, η απόφαση αυτή ανέφερε ότι ο M. Arslan είχε ήδη εντοπιστεί το 2009 στην ελληνική επικράτεια έχοντας στην κατοχή του πλαστό διαβατήριο και ότι, εν συνεχεία, είχε σταλεί στη χώρα καταγωγής του και τα στοιχεία του είχαν εισαχθεί στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν ως προσώπου του οποίου η είσοδος στο έδαφος των κρατών του χώρου Σένγκεν απαγορεύεται για το χρονικό διάστημα από τις 26 Ιανουαρίου 2010 έως τις 26 Ιανουαρίου 2013.

24 Την ίδια ημέρα με την έκδοση της τελευταίας αυτής αποφάσεως, ο M. Arslan κατέθεσε ενώπιον των τσεχικών αρχών δήλωση για την παροχή διεθνούς προστασίας.

25 Με απόφαση της 25ης Μαρτίου 2011, η κράτηση του M. Arslan παρατάθηκε κατά 120 ημέρες, με το αιτιολογικό ότι η παράταση αυτή ήταν αναγκαία προκειμένου να συνεχιστούν οι προπαρασκευαστικές ενέργειες για την εκτέλεση της αποφάσεως περί απομακρύνσεως του ενδιαφερομένου, λαμβανομένου υπόψη, ειδικότερα, του γεγονότος ότι η διαδικασία σχετικά με την αίτηση διεθνούς προστασίας που κατέθεσε ο M. Arslan ήταν ακόμη σε εξέλιξη και ήταν αδύνατη η εκτέλεση της αποφάσεως αυτής

κατά την περίοδο εξετάσεως της αιτήσεως αυτής. Στην απόφαση της 25ης Μαρτίου 2011 διαλαμβανόταν ότι η αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας είχε υποβληθεί με σκοπό να παρεμποδιστεί η εκτέλεση της αποφάσεως περί απομακρύνσεως. Η απόφαση αυτή ανέφερε περαιτέρω ότι, έως εκείνη την ημέρα, η πρεσβεία της Τουρκίας δεν είχε εκδώσει ακόμη κάποιο έκτακτο ταξιδιωτικό έγγραφο για τον M. Arslan, πράγμα που επίσης μπορούσε να εμποδίσει την εκτέλεση της αποφάσεως περί απομακρύνσεως.

26 Ο M. Arslan άσκησε προσφυγή κατά της εν λόγω αποφάσεως περί παρατάσεως της κρατήσεώς του, ισχυριζόμενος ότι, κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως αυτής, δεν υπήρχε, λαμβανομένης υπόψη της αιτήσεώς του περί παροχής διεθνούς προστασίας, εύλογη προοπτική πραγματοποιήσεως της απελάσεώς του εντός του ανωτάτου χρόνου κρατήσεως των 180 ημερών που προβλέπεται από τον νόμο 326/1999. Στο πλαίσιο αυτό, ανέφερε ότι, σε περίπτωση που απορριπτόταν η αίτησή του περί παροχής διεθνούς προστασίας, θα έκανε χρήση όλων των δυνατοτήτων ασκήσεως ενδίκων βοηθημάτων και μέσων. Λαμβάνοντας υπόψη ότι αυτού του είδους οι διαφορές συνεπάγονται χρονοβόρες ένδικες διαδικασίες, η εκτέλεση της αποφάσεως περί απομακρύνσεως πριν από τη λήξη του ανωτάτου χρόνου κρατήσεως της εν λόγω προθεσμίας των 180 ημερών ήταν, κατά τη γνώμη του, ανέφικτη. Υπό τις συνθήκες αυτές, ο M. Arslan υποστήριξε ότι η απόφαση της 25ης Μαρτίου 2011 ήταν αντίθετη προς το άρθρο 15, παράγραφοι 1 και 4, της οδηγίας 2008/115, καθώς και προς τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

27 Δεδομένου ότι η προσφυγή αυτή απορρίφθηκε με απόφαση της 27ης Απριλίου 2011 του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, το οποίο έκρινε, μεταξύ άλλων, ότι η προσφυγή αυτή στηριζόταν σε αμιγώς ιδιοτελή και καιροσκοπική επιχειρηματολογία, ο M. Arslan άσκησε αναίρεση ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου στηριζόμενος, κατ' ουσίαν, στα ίδια επιχειρήματα που προέβαλε πρωτοδίκως.

28 Εν τω μεταξύ, η αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας απορρίφθηκε με απόφαση της 12ης Απριλίου 2011 του τσεχικού Υπουργείου Εσωτερικών, κατά της οποίας ο M. Arslan άσκησε προσφυγή.

29 Στις 27 Ιουλίου 2011, τερματίστηκε η κράτηση του ενδιαφερομένου, με το αιτιολογικό ότι το μέτρο αυτό είχε συμπληρώσει τον ανώτατο χρόνο που προβλέπει το εθνικό δίκαιο.

30 Το αιτούν δικαστήριο έχει αμφιβολίες ως προς το αν ο αιτών διεθνή προστασία μπορεί, κατ' εφαρμογή της οδηγίας 2008/115, να εξακολουθήσει να κρατείται νομίμως. Ειδικότερα, διερωτάται μήπως η οδηγία αυτή πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι πρέπει να τερματίζεται η κράτηση αλλοδαπού με σκοπό την επιστροφή του, οσάκις αυτός υποβάλλει αίτηση διεθνούς προστασίας. Το εν λόγω δικαστήριο εκτιμά, μεταξύ άλλων, ότι από συστηματική και τελολογική ερμηνεία των σχετικών διατάξεων προκύπτει ότι, σε περίπτωση υποβολής αιτήσεως ασύλου, η κράτηση δεν μπορεί να παραταθεί παρά μόνον υπό την προϋπόθεση της εκδόσεως νέας αποφάσεως στηριζομένης όχι στην οδηγία 2008/115, αλλά σε διάταξη επιτρέπουσα ειδικώς τη θέση υπό κράτηση ενός αιτούντος άσυλο. Ωστόσο, το δικαστήριο αυτό εκφράζει επίσης τον φόβο μήπως μια τέτοια ερμηνεία ενθαρρύνει την κατάχρηση των διαδικασιών χορηγήσεως ασύλου.

31 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Nejvyšší správní soud (Ανώτατο διοικητικό δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας [2008/115] σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη 9 αυτής, την έννοια ότι η οδηγία αυτή δεν εφαρμόζεται όταν πρόκειται για υπήκοο τρίτης χώρας ο οποίος υπέβαλε αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας, κατά την έννοια της οδηγίας [2005/85];

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, πρέπει να τερματίζεται η θέση υπό κράτηση αλλοδαπού με σκοπό την επιστροφή του οσάκις ο τελευταίος αυτός υποβάλλει αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας κατά την έννοια της οδηγίας [2005/85] και δεν υφίστανται άλλοι λόγοι για την παράταση της κρατήσεώς του;»

Επί του παραδεκτού της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

32 Η Γαλλική Κυβέρνηση εκφράζει αμφιβολίες ως προς το παραδεκτό της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως για τον λόγο ότι από την απόφαση περί παραπομπής δεν προκύπτει ότι ο M. Arslan αμφισβήτησε το γεγονός ότι η οδηγία 2008/115 έχει εφαρμογή στην περίπτωσή του μετά την υποβολή της αιτήσεώς του περί χορηγήσεως ασύλου. Υπό τις συνθήκες αυτές, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως έχει αμιγώς υποθετικό χαρακτήρα.

33 Συναφώς, πρέπει εκ προοιμίου να υπομνησθεί ότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 267 της ΣΛΕΕ, εναπόκειται αποκλειστικώς στο εθνικό δικαστήριο, το οποίο έχει επιληφθεί της διαφοράς και φέρει την ευθύνη της μέλλουσας να εκδοθεί δικαστικής αποφάσεως, να εκτιμήσει, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιομορφίες της υποθέσεως, τόσο την αναγκαιότητα μιας προδικαστικής αποφάσεως για την έκδοση της δικής του αποφάσεως όσο και το λυσιτελές των υποβαλλομένων στο Δικαστήριο ερωτημάτων. Συνεπώς, εφόσον τα υποβληθέντα ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο υποχρεούται κατ' αρχήν να απαντήσει (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2013, C-399/11, Melloni, σκέψη 28 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

34 Η τεκμαιρόμενη λυσιτέλεια των προδικαστικώς υποβαλλομένων εκ μέρους των εθνικών δικαστηρίων ερωτημάτων μπορεί να αποκλεισθεί μόνο κατ' εξαίρεση, εφόσον προκύπτει προδήλως ότι η ερμηνεία των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης που ζητείται με τα ερωτήματα ουδεμία σχέση έχει με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το ζήτημα είναι υποθετικής φύσεως ή επίσης όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία τα οποία είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα υποβληθέντα ερωτήματα (βλ., μεταξύ άλλων, προπαρατεθείσα απόφαση Melloni, σκέψη 29 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

35 Επιβάλλεται όμως η διαπίστωση ότι, εν προκειμένω, από τη δικογραφία που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο δεν προκύπτει προδήλως ότι η αιτούμενη ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης ή ακόμη ότι το ζήτημα που έθεσε το αιτούν δικαστήριο είναι υποθετικής φύσεως.

36 Συγκεκριμένα, καταρχάς, από τα ανωτέρω προκύπτει βεβαίως ότι ο M. Arslan δεν αμφισβήτησε την παράταση της κρατήσεώς του λόγω της μη δυνατότητας εφαρμογής της οδηγίας 2008/115, αλλά κυρίως λόγω του ότι η παράταση αυτή ήταν αντίθετη προς το άρθρο 15 αυτής διότι, λαμβανομένου υπόψη του ότι η διαδικασία εξετάσεως μιας αιτήσεως χορηγήσεως ασύλου είναι μακρά, δεν υπήρχε εύλογη προοπτική να μπορέσει να πραγματοποιηθεί η απέλασή του εντός του ανωτάτου χρόνου κρατήσεως που επιτρέπει το τσεχικό δίκαιο. Εντούτοις, γεγονός παραμένει ότι, για να μπορέσει να κρίνει αν η εν λόγω παράβαση συνιστά ή όχι παράβαση του άρθρου 15 της οδηγίας 2008/115, το αιτούν δικαστήριο πρέπει να καθορίσει προηγουμένως αν η οδηγία αυτή εξακολουθεί να έχει εφαρμογή στην κατάσταση του M. Arslan μετά την υποβολή της αιτήσεώς του περί χορηγήσεως ασύλου. Η απάντηση στο πρώτο ερώτημα είναι συνεπώς αναγκαία προκειμένου το εν λόγω δικαστήριο να μπορέσει να αποφανθεί επί του βασίμου του επιχειρήματος που προβλήθηκε ενώπιόν του.

37 Εν συνεχεία, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι το δικαστήριο αυτό εκτιμά ότι, σε περίπτωση που η οδηγία 2008/115 δεν θα είχε πλέον εφαρμογή μετά την υποβολή αιτήσεως ασύλου, η κράτηση του M. Arslan θα μπορούσε να διατηρηθεί μόνο βάσει νέας αποφάσεως εκδοθείσας δυνάμει διατάξεων που επιτρέπουν ειδικώς τη θέση υπό κράτηση ενός αιτούντος άσυλο, οπότε η επίδικη απόφαση θα ήταν παράνομη ήδη για τον λόγο αυτό. Δεν μπορεί όμως να αποκλειστεί ότι το αιτούν δικαστήριο είναι αρμόδιο να λάβει υπόψη ένα τέτοιο ελάττωμα, ενδεχομένως και αυτεπαγγέλτως.

38 Τέλος, μολονότι η απόφαση περί παραπομπής αναφέρει το γεγονός ότι, στις 27 Ιουλίου 2011, τερματίστηκε η κράτηση του M. Arslan και μολονότι, σύμφωνα με τα πρόσθετα στοιχεία που παρέσχε η Τσεχική Κυβέρνηση, αυτός διέφυγε την επομένη της απελευθερώσεώς του, επιβάλλεται η διαπίστωση

ότι βάσει ουδεμιάς από τις δύο αυτές περιστάσεις μπορεί να τεκμαρθεί, χωρίς να υπάρχει η παραμικρή σχετική ένδειξη στη δικογραφία ή εκ μέρους του αιτούντος δικαστηρίου ή ακόμη εκ μέρους των μετεχόντων στη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου, ότι το αιτούν δικαστήριο δεν έχει πλέον την υποχρέωση, δυνάμει του εθνικού του δικαίου, να αποφανθεί επί της προσφυγής που ασκήθηκε ενώπιόν του.

39 Υπό τις συνθήκες αυτές, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως πρέπει να κριθεί παραδεκτή.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

40 Με το πρώτο του ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115, σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη 9 αυτής, έχει την έννοια ότι η οδηγία αυτή δεν έχει εφαρμογή στην περίπτωση υπηκόων τρίτης χώρας που έχουν υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας, υπό την έννοια της οδηγίας 2005/85.

41 Η Γερμανική και η Ελβετική Κυβέρνηση, καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, προτείνουν να δοθεί καταφατική απάντηση στο ερώτημα αυτό, ενώ η Τσεχική, η Γαλλική και η Σλοβακική Κυβέρνηση φρονούν, κατ' ουσίαν, ότι η εν λόγω οδηγία μπορεί να εφαρμοστεί, ενδεχομένως υπό ορισμένες προϋποθέσεις, και στην περίπτωση ενός αιτούντος άσυλο.

42 Πρέπει, εκ προοιμίου, να υπομνησθεί ότι, κατά την αιτιολογική της σκέψη 2, η οδηγία 2008/115 επιδιώκει την καθιέρωση μιας αποτελεσματικής πολιτικής απομακρύνσεως και επαναπατρισμού, με βάση κοινούς κανόνες, ώστε οι ενδιαφερόμενοι να επιστρέφουν με ανθρώπινους όρους και με πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων, καθώς και της αξιοπρέπειάς τους. Όπως προκύπτει τόσο από τον τίτλο της όσο και από το άρθρο της 1, η οδηγία 2008/115 προβλέπει προς τούτο «κοινούς κανόνες και διαδικασίες» που πρέπει να εφαρμόζουν τα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών (απόφαση της 28ης Απριλίου 2011, C-61/11 PPU, El Dridi, Συλλογή 2011, σ. I-3015, σκέψεις 31 και 32).

43 Όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2008/115, το άρθρο 2, παράγραφος 1, αυτής ορίζει ότι εφαρμόζεται στους παρανόμως διαμένοντες στο έδαφος κράτους μέλους υπηκόους τρίτης χώρας. Η έννοια της «παράνομης παραμονής» ορίζεται στο άρθρο 3, σημείο 2, της οδηγίας αυτής ως «παρουσία στο έδαφος κράτους μέλους υπηκόου τρίτης χώρας που δεν πληροί, ή δεν πληροί πλέον, τις προϋποθέσεις [...] εισόδου, παραμονής ή διαμονής στο εν λόγω κράτος μέλος».

44 Η αιτιολογική σκέψη 9 της οδηγίας 2008/115 διευκρινίζει συναφώς ότι, «[σ]ύμφωνα με την οδηγία [2005/85], υπήκοος τρίτης χώρας ο οποίος έχει υποβάλει αίτηση για άσυλο σε ένα κράτος μέλος δεν θα πρέπει να θεωρείται ότι διαμένει παράνομα στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους μέχρι να εκδοθεί απόφαση που να απορρίπτει την αίτηση, ή απόφαση που να του/της στερεί το δικαίωμα να διαμείνει ως αιτών άσυλο».

45 Συγκεκριμένα, η οδηγία 2005/85, η οποία αποσκοπεί, σύμφωνα με το άρθρο της 1, στη θέσπιση ελάχιστων προδιαγραφών για τις διαδικασίες διά των οποίων τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα, προβλέπει στο άρθρο της 7, παράγραφος 1, το δικαίωμα των αιτούντων άσυλο να παραμείνουν, αποκλειστικά για τον σκοπό της διαδικασίας χορηγήσεως ασύλου, στο κράτος μέλος στο οποίο η αίτησή τους υποβλήθηκε ή εξετάζεται, μέχρις ότου η αρμόδια για την εξέταση αυτή αρχή αποφανθεί σε πρώτο βαθμό επί της αιτήσεως αυτής.

46 Το άρθρο 7, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας δεν επιτρέπει εξαίρεση από τον κανόνα που περιέχεται στην παράγραφο 1 της διατάξεως αυτής, παρά μόνον υπό περιοριστικές προϋποθέσεις, ήτοι όταν δεν πρόκειται για πρώτη αίτηση χορηγήσεως ασύλου, αλλά για μεταγενέστερη αίτηση η οποία δεν πρόκειται να εξετασθεί περαιτέρω, ή όταν ο αιτών άσυλο έχει παραδοθεί ή εκδοθεί είτε σε άλλο κράτος μέλος, είτε σε τρίτη χώρα είτε, τέλος, σε διεθνή ποινικά δικαστήρια.

47 Επιπλέον, το άρθρο 39, παράγραφος 3, της οδηγίας 2005/85 παρέχει σε κάθε κράτος μέλος τη δυνατότητα να διευρύνει το δικαίωμα που προβλέπει το άρθρο 7, παράγραφος 1, αυτής, προβλέποντας ότι η άσκηση προσφυγής κατά της αποφάσεως της αρμόδιας σε πρώτο βαθμό αρχής έχει ως αποτέλεσμα να επιτρέπεται στους αιτούντες άσυλο να παραμείνουν στο έδαφος του εν λόγω κράτους εν αναμονή της εκβάσεως της προσφυγής αυτής.

48 Συνεπώς, μολονότι το εν λόγω άρθρο 7, παράγραφος 1, δεν παρέχει ρητώς δικαίωμα για χορήγηση άδειας διαμονής, αλλά αφήνει στη διακριτική ευχέρεια κάθε κράτους μέλους την απόφαση περί χορηγήσεως ή μη της άδειας αυτής, από το γράμμα, την οικονομία και τον σκοπό των οδηγιών 2005/85 και 2008/115 προκύπτει ότι ο αιτών άσυλο έχει, ανεξάρτητα από τη χορήγηση μιας τέτοιας άδειας, το δικαίωμα να παραμείνει στο έδαφος του οικείου κράτους μέλους τουλάχιστον έως ότου η αίτησή του απορριφθεί σε πρώτο βαθμό και δεν μπορεί συνεπώς να θεωρείται ότι «διαμένει παρανόμως» κατά την έννοια της οδηγίας 2008/115, η οποία αποσκοπεί στην απομάκρυνσή του από το εν λόγω έδαφος.

49 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115, σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη 9 αυτής, έχει την έννοια ότι η οδηγία αυτή δεν έχει εφαρμογή στην περίπτωση υπηκόου τρίτης χώρας που έχει υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας, υπό την έννοια της οδηγίας 2005/85, τούτο δε κατά τη περίοδο μεταξύ της υποβολής της εν λόγω αιτήσεως και της εκδόσεως της αποφάσεως πρώτου βαθμού που αποφαίνεται επί της αιτήσεως αυτής ή, ενδεχομένως, της εκβάσεως της προσφυγής που ασκήθηκε κατά της εν λόγω αποφάσεως.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

50 Με το δεύτερο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν, παρά τη μη δυνατότητα εφαρμογής της οδηγίας 2008/115 στους υπηκόους τρίτων χωρών που έχουν υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας, κατά την έννοια της οδηγίας 2008/115, είναι δυνατόν να διατηρηθεί υπό κράτηση ένας τέτοιος υπήκοος ο οποίος υπέβαλε την εν λόγω αίτηση αφού τέθηκε υπό κράτηση δυνάμει του άρθρου 15 της οδηγίας 2008/115 με σκοπό την επιστροφή του ή την απομάκρυνσή του.

51 Η Γερμανική και η Ελβετική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή, φρονούν ότι σε μια τέτοια περίπτωση η κράτηση μπορεί να συνεχισθεί αν δικαιολογείται σύμφωνα με τους κανόνες του περί ασύλου δικαίου. Καίτοι η Τσεχική, η Γαλλική και η Σλοβακική Κυβέρνηση, με βάση την απάντηση που πρότειναν να δοθεί στο πρώτο ερώτημα, δεν απάντησαν στο δεύτερο αυτό ερώτημα, από τις παρατηρήσεις τους προκύπτει ότι εκτιμούν ότι η υποβολή αιτήσεως ασύλου δεν μπορεί να έχει ως συνέπεια την υποχρεωτική παύση της κρατήσεως.

52 Όπως έχει ήδη τονίσει το Δικαστήριο, η κράτηση ενόψει απομάκρυνσης, η οποία διέπεται από την οδηγία 2008/115, και η κράτηση που διατάσσεται κατά ατόμου που ζητεί άσυλο, δυνάμει, μεταξύ άλλων, των οδηγιών 2003/9 και 2005/85 και των εφαρμοστέων διατάξεων του εθνικού δικαίου, υπάγονται σε διαφορετικά νομικά καθεστώτα (βλ. απόφαση της 30ής Νοεμβρίου 2009, C-357/09 PPU, Kadzoev, Συλλογή 2009, σ. I-11189, σκέψη 45).

53 Όσον αφορά το καθεστώς που μπορεί να εφαρμοσθεί στους αιτούντες άσυλο, πρέπει να υπομνησθεί ότι το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/9 προβλέπει την αρχή ότι οι αιτούντες άσυλο μπορούν να κυκλοφορούν ελεύθερα στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής ή στην περιοχή την

οποία τους ορίζει αυτό το κράτος μέλος. Η παράγραφος 3 του εν λόγω άρθρου 7 διευκρινίζει ωστόσο ότι τα κράτη μέλη μπορούν, εφόσον κρίνεται αναγκαίο, παραδείγματος χάριν εάν το επιτάσσει η νομοθεσία ή η δημόσια τάξη, να περιορίζουν τον αιτούντα άσυλο σε συγκεκριμένο τόπο, σύμφωνα με το εθνικό τους δίκαιο.

54 Κατά το άρθρο 18, παράγραφος 1, της οδηγίας 2005/85, τα κράτη μέλη δεν υποβάλλουν σε κράτηση ένα πρόσωπο για τον λόγο και μόνο ότι ζητεί άσυλο και, κατά την παράγραφο 2 του ίδιου αυτού άρθρου, όταν υποβάλλουν έναν αιτούντα άσυλο σε κράτηση, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε να υπάρχει η δυνατότητα ταχείας δικαστικής επανεξέτασης. Ο δικαστικός έλεγχος προβλέπεται επίσης στο άρθρο 21 της οδηγίας 2003/9 για τις αποφάσεις που λαμβάνονται δυνάμει του άρθρου 7 της οδηγίας αυτής.

55 Ωστόσο, ούτε η οδηγία 2003/9 ούτε η οδηγία 2005/85 προβαίνουν, στο παρόν στάδιο εξελίξεως, σε εναρμόνιση των λόγων για τους οποίους μπορεί να διαταχθεί η κράτηση ενός αιτούντος άσυλο. Συγκεκριμένα, όπως παρατήρησε η Γερμανική Κυβέρνηση, η πρόταση ενός καταλόγου που να περιλαμβάνει εξαντλητικά τους λόγους αυτούς εγκαταλείφθηκε κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων που προηγήθηκαν της εκδόσεως της οδηγίας 2008/115 και μόνο στο πλαίσιο της αναδιατυπώσεως της οδηγίας 2003/9 που έχει δρομολογηθεί σχεδιάζεται η κατάρτιση ενός τέτοιου καταλόγου στο επίπεδο της Ένωσης.

56 Κατά συνέπεια, επί του παρόντος εναπόκειται στα κράτη μέλη να καθορίζουν, τηρώντας πλήρως τις υποχρεώσεις τους που απορρέουν τόσο από το διεθνές δίκαιο όσο και από το δίκαιο της Ένωσης, τους λόγους για τους οποίους μπορεί να τεθεί ή να παραμείνει υπό κράτηση ένας αιτών άσυλο.

57 Όσον αφορά μια κατάσταση όπως η επίμαχη της κύριας δίκης, στην οποία, αφενός, ο υπήκοος τρίτης χώρας τέθηκε υπό κράτηση βάσει του άρθρου 15 της οδηγίας 2008/115 για τον λόγο ότι η συμπεριφορά του δημιουργούσε φόβους ότι, αν δεν ετίθετο υπό κράτηση, θα διέφευγε και θα παρεμπόδιζε την απομάκρυνσή του, και, αφετέρου, η αίτηση ασύλου φαίνεται να έχει υποβληθεί με μοναδικό σκοπό να καθυστερήσει, ή ακόμη και να υπομονεύσει, την εκτέλεση της αποφάσεως περί επιστροφής που εκδόθηκε κατ' αυτού, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι περιστάσεις αυτές μπορούν πράγματι να δικαιολογήσουν τη διατήρηση της κρατήσεως του εν λόγω υπηκόου ακόμη και μετά την υποβολή αιτήσεως ασύλου.

58 Συγκεκριμένα, εθνική διάταξη που επιτρέπει, υπό τέτοιες συνθήκες, τη διατήρηση της κρατήσεως του αιτούντος άσυλο είναι συμβατή προς το άρθρο 18, παράγραφος 1, της οδηγίας 2005/85, εφόσον η κράτηση αυτή δεν προκύπτει από την υποβολή της αιτήσεως ασύλου, αλλά από τις περιστάσεις που χαρακτηρίζουν την ατομική συμπεριφορά του αιτούντος αυτού πριν και κατά την υποβολή της αιτήσεως αυτής.

59 Περαιτέρω, στον βαθμό που η διατήρηση της κρατήσεως φαίνεται ότι υπό παρόμοιες συνθήκες είναι αντικειμενικώς αναγκαία προκειμένου να αποτραπεί το ενδεχόμενο ο ενδιαφερόμενος να αποφύγει οριστικά την επιστροφή του, η διατήρηση αυτή επιτρέπεται επίσης δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/9.

60 Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι, καίτοι η οδηγία 2008/115 είναι προσωρινώς ανεφάρμοστη κατά τη διεξαγωγή της διαδικασίας εξετάσεως της αιτήσεως ασύλου, τούτο ουδόλως σημαίνει ότι ως εκ τούτου θα τερματιζόταν οριστικά η διαδικασία επιστροφής, καθόσον αυτή μπορεί να συνεχιστεί σε περίπτωση που θα απορριπτόταν η αίτηση ασύλου. Όπως όμως επισήμαναν η Τσεχική, η Γερμανική, η Γαλλική και η Σλοβακική Κυβέρνηση, θα θιγόταν ο σκοπός της οδηγίας αυτής, ήτοι η αποτελεσματική επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών, αν ήταν αδύνατο στα κράτη μέλη να αποφύγουν, υπό συνθήκες όπως αυτές που εκτέθηκαν στη σκέψη 57 της παρούσας αποφάσεως, να μπορεί ο ενδιαφερόμενος, με την υποβολή αιτήσεως ασύλου, να επιτυγχάνει αυτομάτως την απόλυσή του (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 6ης Δεκεμβρίου 2011, C-329/11, Achughbabian, Συλλογή 2011, σ. I-12695, σκέψη 30).

61 Επιπλέον, το άρθρο 23, παράγραφος 4, στοιχείο ι', της οδηγίας 2005/85 προβλέπει ρητώς ότι η περίσταση ότι ο αιτών υποβάλλει αίτηση μόνο για να καθυστερήσει ή να εμποδίσει την εκτέλεση προγενέστερης ή επικείμενης απόφασης που θα οδηγούσε στην απομάκρυνσή του μπορεί να ληφθεί υπόψη στο πλαίσιο της διαδικασίας εξετάσεως της εν λόγω αιτήσεως, καθόσον η περίσταση αυτή μπορεί να δικαιολογήσει την επιτάχυνση ή τη θέση σε προτεραιότητα της εξετάσεως αυτής. Η οδηγία 2008/115 μεριμνά συνεπώς ώστε τα κράτη μέλη να έχουν τα αναγκαία εργαλεία στη διάθεσή τους για να μπορούν να διασφαλίζουν την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας επιστροφής, αποφεύγοντας την αναστολή της εν λόγω διαδικασίας πέραν αυτού που είναι αναγκαίο για την ορθή επεξεργασία της αιτήσεως.

62 Πρέπει ωστόσο να διευκρινιστεί ότι από το γεγονός και μόνον ότι ένας αιτών άσυλο, κατά την υποβολή της αιτήσεώς του, αποτελεί αντικείμενο αποφάσεως περί επιστροφής και έχει τεθεί υπό κράτηση βάσει του άρθρου 15 της οδηγίας 2008/115 δεν μπορεί να τεκμαίρεται, χωρίς κατά περίπτωση εκτίμηση του συνόλου των κρίσιμων περιστάσεων, ότι αυτός υπέβαλε την αίτηση αυτή με μοναδικό σκοπό να καθυστερήσει ή να ματαιώσει την εκτέλεση της αποφάσεως περί επιστροφής και ότι είναι αντικειμενικώς αναγκαία και αναλογική η διατήρηση του μέτρου της κρατήσεως.

63 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι οι οδηγίες 2003/9 και 2005/85 δεν απαγορεύουν τη διατήρηση της κρατήσεως υπηκόου τρίτης χώρας ο οποίος υπέβαλε αίτηση διεθνούς προστασίας κατά την έννοια της οδηγίας 2008/115 αφού τέθηκε υπό κράτηση δυνάμει του άρθρου 15 της οδηγίας 2008/115, βάσει διατάξεως του εθνικού δικαίου, αν προκύπτει, κατόπιν κατά περίπτωση εκτιμήσεως του συνόλου των κρίσιμων περιστάσεων, ότι η αίτηση υποβλήθηκε με μοναδικό σκοπό να καθυστερήσει ή να ματαιωθεί η εκτέλεση της αποφάσεως περί επιστροφής και ότι είναι αντικειμενικώς αναγκαία η διατήρηση του μέτρου της κρατήσεως για να αποτραπεί το ενδεχόμενο να αποφύγει οριστικά ο ενδιαφερόμενος την επιστροφή του.

Επί των δικαστικών εξόδων

64 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) **Το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών, σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη 9 αυτής, έχει την έννοια ότι η οδηγία αυτή δεν έχει εφαρμογή στην περίπτωση υπηκόου τρίτης χώρας που έχει υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας, υπό την έννοια της οδηγίας 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου, της 1ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα, τούτο δε κατά τη περίοδο μεταξύ της υποβολής της εν λόγω αιτήσεως και της εκδόσεως της αποφάσεως πρώτου βαθμού που αποφαίνεται επί της αιτήσεως αυτής ή, ενδεχομένως, της εκβάσεως της προσφυγής που ασκήθηκε κατά της εν λόγω αποφάσεως.**

2) **Η οδηγία 2003/9/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιανουαρίου 2003, σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στα κράτη μέλη, και η οδηγία 2005/85 δεν απαγορεύουν τη διατήρηση της κρατήσεως υπηκόου τρίτης χώρας ο οποίος υπέβαλε αίτηση διεθνούς προστασίας κατά την έννοια της οδηγίας 2008/85 αφού τέθηκε υπό κράτηση δυνάμει του άρθρου 15 της οδηγίας 2008/115, βάσει διατάξεως του εθνικού**

δικαίου, αν προκύπτει, κατόπιν κατά περίπτωση εκτιμήσεως του συνόλου των κρίσιμων περιστάσεων, ότι η αίτηση υποβλήθηκε με μοναδικό σκοπό να καθυστερήσει ή να ματαιωθεί η εκτέλεση της αποφάσεως περί επιστροφής και ότι είναι αντικειμενικώς αναγκαία η διατήρηση του μέτρου της κρατήσεως για να αποτραπεί το ενδεχόμενο να αποφύγει οριστικά ο ενδιαφερόμενος την επιστροφή του.

(υπογραφές)